

Środowisko pracy i choroby zawodowe

Negatywny wpływ na zdrowie warunków środowiskowych jakie towarzyszą wykonywaniu pewnych zawodów był znany już w starożytności, jednak dopiero rozwój medycyny i analityki chemicznej umożliwił ustalenie końcem XIX wieku pierwszych limitów ekspozycji zawodowej. W Polsce pierwszą listę NDS (najwyższych dopuszczalnych stężeń) zawierała norma PN-56/Z-04030 "Substancje szkodliwe dla zdrowia ludzkiego. Najwyższe dopuszczalne stężenia w mg/l w powietrzu otaczającym stanowiska robocze", zatwierdzona Rozporządzeniem Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 24 listopada 1956r. Lista obejmowała kilkanaście związków toksycznych. Znacznie więcej, bo już 183 substancje i dodatkowo 5 rodzajów pyłów zawierała *Instrukcja w sprawie warunków higieniczno - sanitarnych obowiązujących w nowo budowanych lub przebudowywanych zakładach przemysłowych* opublikowana w 1959 r. W instrukcji znalazły się również wytyczne dotyczące walki z hałasem w pomieszczeniach pracy. Wartość dopuszczalną natężenia w „hałaśliwych halach fabrycznych” określono jako 90 dB. Ustanowione kryteria stanowiły podstawę prowadzenia działalności profilaktycznej w zakładach pracy.

W celu kontroli warunków sanitarnych stanowisk pracy oraz zapobieganiu chorobom zawodowym niezbędne było zorganizowanie w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej laboratoriów zajmujących się badaniem stężeń i natężeń czynników szkodliwych środowiska zawodowego. Obecnie w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podkarpackiego działa Laboratorium Higieny Pracy w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej - Epidemiologicznej w Rzeszowie oraz 5 w Powiatowych Stacjach Sanitarnej - Epidemiologicznych. Laboratoria wykonują pomiary i badania środowiska pracy w zakresie szkodliwych czynników fizycznych, chemicznych i biologicznych. Nadzór sanitarny sprawowany jest przez pracowników higieny pracy poprzez ocenę warunków pracy, identyfikację zagrożeń występujących na stanowiskach pracy oraz podejmowaniu działań mających na celu minimalizację niekorzystnego wpływu czynników szkodliwych na zdrowie pracujących. Naszym celem jest pomoc pracodawcom w zapewnieniu jak najlepszych warunków pracy dla pracowników, zgodnie z obowiązującymi w kraju i na świecie standardami.

W 2019 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie podkarpackim nadzorowała warunki pracy w 5450 zakładach, zatrudniających 229 864 osób. Pracownicy pionu Higieny Pracy przeprowadzili 2807 kontroli sanitarnych w 2095 podmiotach gospodarczych (tj. około 38% wszystkich zewidencjonowanych zakładów). Skontrolowano warunki pracy 138 066 osób.

Jednym z podstawowych celów kontroli zakładów pracy jest ocena stanu sanitarnego uwzględniająca między innymi pomieszczenia i urządzenie stanowisk pracy, zaplecze higieniczno-sanitarne, wyposażenie pracowników w odzież roboczą i sprzęt ochrony osobistej, zaopatrzenie w środki czystości oraz organizację pierwszej pomocy. W 2019 roku w 2095 skontrolowanych zakładach stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- w 286 zakładach przekroczenia NDS/NDN,
- w 352 zakładach brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych,
- w 156 zakładach brak lub niepoprawna ocena ryzyka zawodowego,
- w 143 zakładach uchybienia w zakresie niebezpiecznych substancji i preparatów chemicznych,
- w 111 zakładach zły stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń,
- w 59 zakładach brak rejestru czynników szkodliwych,
- w 16 zakładach uchybienia w zakresie szkodliwych czynników biologicznych,
- w 30 zakładach uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych i mutagennych,
- w 9 zakładach brak aktualnych badań profilaktycznych pracowników.

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 791 decyzje administracyjne zawierające 2135 nakazów mających na celu poprawę warunków pracy. Podstawowym kryterium umożliwiającym ocenę narażenia zawodowego związanego z obecnością substancji chemicznych podczas wykonywania czynności zawodowych przez pracowników są wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń w powietrzu w środowisku pracy (NDS). Najwyższe dopuszczalne stężenie (NDS) chemicznego czynnika szkodliwego dla zdrowia są ustalone jako poziomy ekspozycji odpowiednio do właściwości poszczególnych czynników, których oddziaływanie na pracownika w okresie jego aktywności zawodowej nie powinno spowodować ujemnych zmian w jego stanie zdrowia oraz w stanie jego przyszłych pokoleń. Wykaz najwyższych dopuszczalnych stężeń substancji chemicznych w środowisku pracy zawiera obecnie wartości dla 556 substancji. Wartości te, podane w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 czerwca 2018 r. są wartościami prawnie obowiązującymi dla wszystkich przedsiębiorstw krajowej gospodarki. W przypadku oceny narażenia zawodowego związanego z obecnością fizycznego czynnika szkodliwego dla

zdrowia w środowisku pracy: hałasu, drgań mechanicznych, pól elektromagnetycznych, promieniowania optycznego oraz mikroklimatu, występujących podczas wykonywania czynności zawodowych przez pracowników stosuje się wartości najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN). Najwyższe dopuszczalne natężenia (NDN) fizycznego czynnika szkodliwego dla zdrowia są ustalone jako poziomy ekspozycji odpowiednio do właściwości poszczególnych czynników, których oddziaływanie na pracownika w okresie jego aktywności zawodowej nie powinno spowodować ujemnych zmian w jego stanie zdrowia oraz w stanie jego przyszłych pokoleń. Wartości najwyższych dopuszczalnych natężeń (NDN) fizycznych czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy są określone w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 lipca 2018r. Z analizy narażenia zawodowego wynika, że w roku 2019 w 301 zakładach pracy było 11850 pracowników eksponowanych na jeden lub kilka czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne (co stanowi około 8,6% ogólnej liczby zatrudnionych w zakładach skontrolowanych). Natomiast w 2018 roku w 282 zakładach pracy było 12 445 pracowników eksponowanych na jeden lub kilka czynników szkodliwych dla zdrowia w stężeniach lub natężeniach przekraczających dopuszczalne normatywy higieniczne, co świadczy o zmniejszeniu się liczby osób narażonych na te czynniki. W nadzorowanych zakładach pracy czynnikiem szkodliwym, najpowszechniej występującym, podobnie jak i w latach ubiegłych, był ponadnormatywny hałas, którego przekroczenie stwierdzono w 221 zakładach objętych kontrolami. Łączna liczba osób narażonych na jego oddziaływanie stanowiła 8,1% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach w różnych gałęziach gospodarki. Państwowi Inspektorzy Sanitarni województwa podkarpackiego w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w wyniku kontroli i postępowań administracyjnych wydali 522 decyzje

dotyczące poprawy warunków pracy, w tym 152 decyzji administracyjnych, dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy. W wyniku tych działań uzyskano poprawę warunków pracy dla 2 161 pracowników. W związku z niewykonaniem przez część pracodawców decyzji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydanych zostało w 2019 r. w postępowaniu egzekucyjnym 4 postanowienia o nałożeniu grzywn, celem przymuszenia do wykonania decyzji. Nałożono 3 grzywny w drodze mandatu karnego. Niezależnie od czynności kontrolnych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas kontroli udzielali instruktażu w zakresie bezpiecznej pracy z czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy.

W środowisku pracy mogą wystąpić krótkoterminowe stężenia przekraczające NDS, wówczas ze względu na bezpieczeństwo pracujących, powinny być podjęte ograniczenia wielkości i czasu trwania tych przekroczeń uwzględniające specyfikę działania konkretnej substancji. W polskim systemie dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych dla zdrowia ograniczeniem takim jest przede wszystkim najwyższe dopuszczalne stężenie chwilowe (NDSch), które odnosi się do średnich stężeń 30-minutowych i jest wartością suplementarną do wartości NDS, co należy rozumieć w ten sposób, że NDS i NDSCh stanowią łącznie jedno kryterium oceny warunków pracy, gdy nie ma przekroczenia wartości NDS nie jest jeszcze wystarczającym zabezpieczeniem przed szkodliwym dla zdrowia działaniem określonej substancji.

Ze względu na przekroczenia wartości NDSCh Państwowi Inspektorzy Sanitarni w 2019 r. unieruchomili 2 stanowiska pracy do czasu poprawy warunków pracy i przedstawienia wyników pomiarów kontrolnych. Unieruchomienie stanowiska spawacza związane było z przekroczeniem NDSCh ditlenku azotu, natomiast unieruchomienie stanowiska ślusarz-monter z przekroczeniem NDSCh kwasu

fosforowego (V). Wydano 2 decyzje unieruchamiające stanowiska w związku z przekroczeniem normatywu higienicznego z rygiorem natychmiastowej wykonalności.

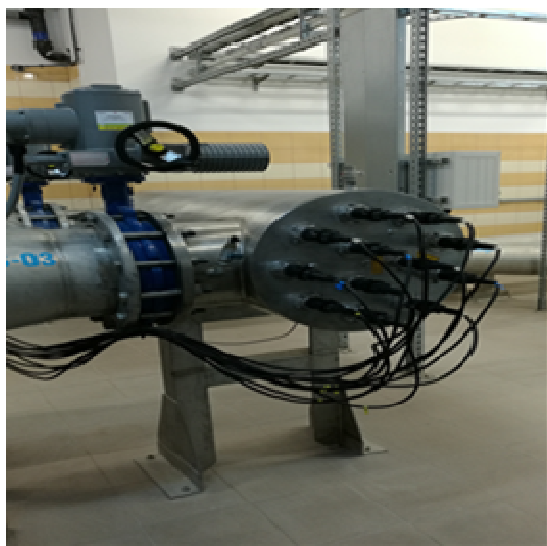
W 286 skontrolowanych zakładach stwierdzono przekroczenie normatywów higienicznych czynników szkodliwych dla zdrowia. Narażenie na poszczególne czynniki środowiska pracy przedstawiało się następująco:

- 11155 osób pracowało w przekroczeniach normatywach czynników fizycznych,
- 550 osób pracowało w ponadnormatywnym zapyleniu,
- 305 osoby ekspozowane były na związki toksyczne powyżej dopuszczalnych stężeń czynników chemicznych,
- 27 681 pracowników było narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne,
- 6188 osób narażonych na czynniki rakotwórcze.

W porównaniu z rokiem 2018 liczba osób pracujących w przekroczeniach normatywów czynników fizycznych zmalała o 0,5%, liczba osób pracujących w ponadnormatywnym zapyleniu zwiększyła się o 10,2%, natomiast o 48,3% zmniejszyła się liczba osób ekspozowanych na związki toksyczne powyżej dopuszczalnych stężeń czynników chemicznych. Najpowszechniej występującym w nadzorowanych zakładach pracy czynnikiem szkodliwym, podobnie jak i w latach ubiegłych, był ponadnormatywny hałas, którego

przekroczenie stwierdzono w 3857 zakładach objętych kontrolami. Łączna liczba osób narażonych na jego oddziaływanie stanowiła 7,4% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach w różnych gałęziach gospodarki. Działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie higieny pracy ukierunkowane były na wyegzekwowanie od pracodawców poprawy warunków pracy, m.in. poprzez podjęcie działań mających na celu obniżenie stężeń i natężeń czynników szkodliwych na stanowiskach pracy. Pracodawcy zobligowani byli również do opracowania i następnie wdrażania w życie programów działań organizacyjno-technicznych, które powinny doprowadzić do wyeliminowania przekroczeń.

Nadzór nad bezpieczeństwem stosowania chemikaliów

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór w zakresie przestrzegania przepisów związanych z bezpieczeństwem stosowania chemikaliów. Narażenie na działanie substancji chemicznych może mieć negatywny wpływ na jakość naszego życia, a nawet mu zagrażać. Jak stwierdziła Margot Wallström (była wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej i jeden z autorów przepisów REACH): „chemikalia są zarazem błogosławieństwem i przekleństwem”. Korzystając z zalet chemikaliów w naszym życiu, musimy pamiętać, aby

stosować je z rozsądkiem, tym samym minimalizując wszelki szkodliwy wpływ zarówno dla człowieka, jak i środowiska wynikający z narażenia na kontakt z nimi. Bardzo ważne jest zapewnienie bezpieczeństwa przez cały cykl ich życia, począwszy od pozyskania lub produkcji po ich utylizację. W związku z powyższym kontrolowane jest przestrzeganie zapisów m.in. rozporządzenia REACH dotyczącego bezpiecznego stosowania chemikaliów, tj. rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowania ograniczeń chemikaliów. Przepis ten ma zastosowanie do wszystkich substancji chemicznych zarówno tych stosowanych w procesach przemysłowych jak i w życiu codziennym, na przykład środki czystości, farby, kosmetyki, leki, a także wykorzystywanych przy produkcji odzieży i mebli. Wymagane jest również przestrzeganie przepisów rozporządzenia CLP w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz.U.2019.1225), rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych (Dz.U.2016.1488) oraz różnych rozporządzeń branżowych.

W 2019 roku na terenie województwa podkarpackiego działało 21 producentów oraz 4 importerów wprowadzających do obrotu spoza terytorium Unii Europejskiej substancje chemiczne i ich mieszaniny. Ogółem funkcjonowało 56 dalszych użytkowników – formulatorów, 406 dystrybutorów oraz 2225 stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny, którzy nie są formulatorami. Wartości te nieznacznie różnią się w porównaniu z rokiem ubiegłym. Najistotniejszą różnicę stanowi pojawienie się 1 nowego producenta oraz 5 formulatorów substancji chemicznych i ich mieszanin na terenie województwa podkarpackiego. W zakresie nadzoru nad chemikaliami organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej działające w naszym województwie przeprowadziły 1364 kontrole sanitarne, w tym w 152 przypadkach były to kontrole usterkowe. Zostało wydane 139 decyzji dotyczących substancji/mieszanin

chemicznych, co stanowiło nieznacznie ponad 10% w stosunku do ogólnej ilości przeprowadzonych kontroli.

Główne nieprawidłowości wykryte podczas kontroli to niewłaściwe oznakowanie substancji chemicznych, brak kart charakterystyk oraz brak aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie.

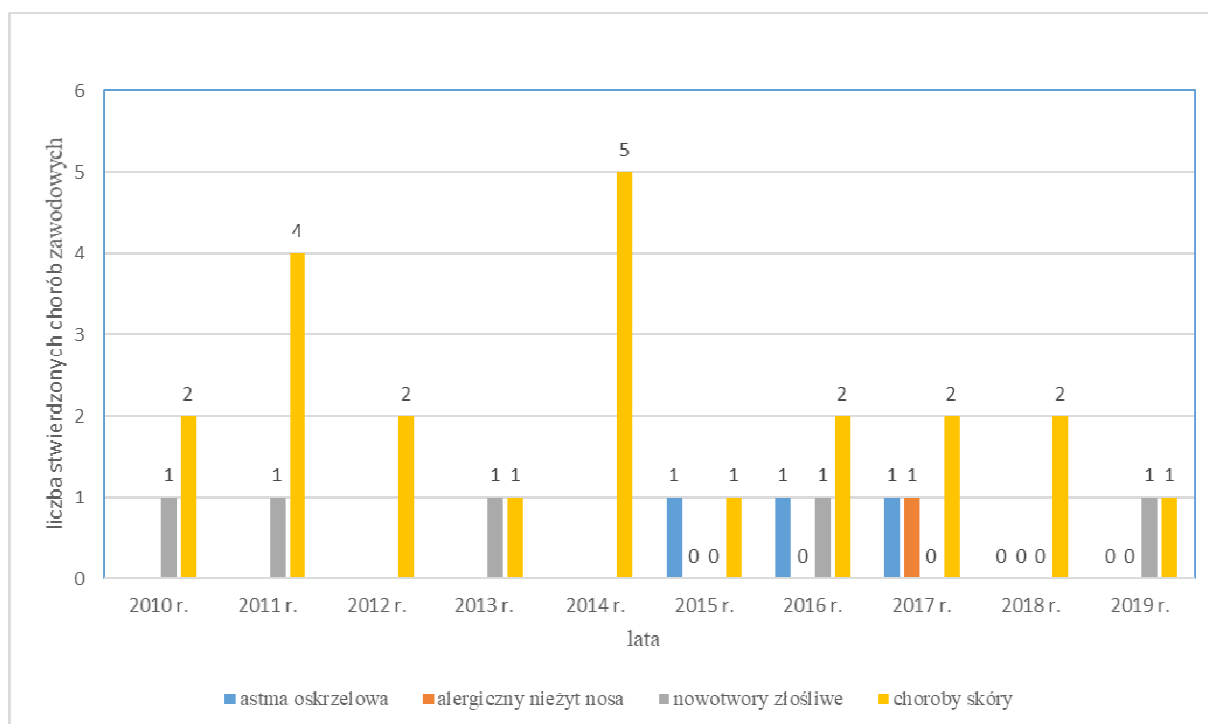
Przeprowadzone kontrole wykazały między innymi:

- u 23 stosujących brak aktualnego spisu stosowanych substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie,
- u 18 stosujących brak kart charakterystyk,
- u 5 stosujących niezgodne z prawem karty charakterystyki,
- u 5 stosujących niewłaściwe oznakowanie pojemników, zbiorników,

- niezabudowanych rurociągów służących do przechowywania substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych,
- u 1 stosującego niezgodne z prawem oznakowanie substancji chemicznych i ich mieszanin,

W wyniku pracy w narażeniu na działanie substancji i mieszanin chemicznych w województwie podkarpackim w roku 2018 i 2019 zostało stwierdzonych po 2 choroby zawodowe. We wcześniejszych latach występowało 2 razy więcej przypadków schorzeń zawodowych związanych z narażeniem na substancje chemiczne.

Poniższy wykres przedstawia liczbę stwierdzonych chorób zawodowych wywołanych czynnikami chemicznymi w poszczególnych latach w województwie podkarpackim.

Jak wskazują powyższe dane ilość stwierdzonych chorób zawodowych na przełomie ostatnich lat utrzymuje się na niskim poziomie, co świadczy o skuteczności działań prewencyjnych podejmowanych między innymi przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Produkty biobójcze

Produkty biobójcze stanowią substancję lub mieszaninę, składającą się z jednej lub kilku substancji czynnych, której przeznaczeniem jest niszczenie, odstraszanie, unieszkodliwianie organizmów szkodliwych, zapobieganie ich działaniu lub zwalczanie ich w jakikolwiek sposób inny niż działanie czysto fizyczne lub mechaniczne. Stosowane są w działalności zawodowej jak i w gospodarstwach domowych np. do odstraszania owadów takich jak kleszcze i komary lub do dezynfekcji toalet. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie prawidłowego wprowadzania do obrotu produktów biobójczych zawierających substancje czynne oraz bezpiecznego ich stosowania przez osoby zawodowo narażone na ich działanie, sprawuje m.in. Państwowa Inspekcja Sanitarna. Działania kontrolne ukierunkowane były w szczególności na sprawdzenie:

- posiadania oraz ważności pozwolenia na obrót produktem biobójczym,
- zgodności przeznaczenia i rodzaju produktu biobójczego z danymi figurującymi w pozwoleniu na obrót,
- obecności substancji czynnej oraz jej stężenia w produkcie biobójczym,
- zawartości substancji nie będących substancjami czynnymi, ale wymagających rejestracji (jako składniki mieszanin w rozumieniu rozporządzenia REACH),
- oznakowania pakowania produktu biobójczego,
- dostępności karty charakterystyki produktu biobójczego.

W 2019 r. w województwie podkarpackim zewidencjonowano 4 podmioty wprowadzające do obrotu produkty biobójcze zobowiązane do uzyskania zezwolenia na wprowadzenie do obrotu. Ogółem przeprowadzono 70 kontroli w zakresie prawidłowości wprowadzania do obrotu produktów

biobójczych oraz 225 kontroli w zakresie ich stosowania. W 2 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości w związku z czym wydano 2 decyzje administracyjne nakazujące ich usunięcie.

Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3

Prekursory narkotykowe to substancje sklasyfikowane zgodnie z załącznikiem I do rozporządzenia Nr (WE) 273/2004 o prekursorach narkotykowych posiadające szereg legalnych zastosowań, takich jak wytwarzanie tworzyw sztucznych, produktów farmaceutycznych, kosmetyków, perfum, detergentów lub środków aromatyzujących. Są one również przedmiotem obrotu na potrzeby legalnych zastosowań na rynkach regionalnych i światowych, ale niektóre z nich mogą zostać wykorzystane do produkcji narkotyków. Ze względu na powyższe zagrożenie, podmioty gospodarcze prowadzące działalność w zakresie substancji chemicznych określonych jako prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3 mają szereg obowiązków określonych w aktach prawnych krajowych oraz unijnych.

Nadzór nad prekursorami kategorii 2 i 3 sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny właściwy ze względu na siedzibę wytwórcy, importera lub innego podmiotu wprowadzającego do obrotu - poprzez kontrolę realizacji obowiązków nałożonych na producenta, importera lub inny podmiot wprowadzający do obrotu wynikających z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, Rozporządzenia (WE) 273/2004 i Rozporządzenia (WE) 111/2005 oraz wydawania pozwoleń - na zasadach i w trybie określonych w przepisach o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Rozporządzeniu (WE) 273/2004 i Rozporządzeniu (WE) 111/2005.

Na terenie województwa podkarpackiego w 2019 roku 66 podmiotów wprowadzało do obrotu prekursory narkotyków kategorii trzeciej, 8 podmiotów wprowadzało do obrotu prekursory narkotyków kategorii drugiej. Prekursory narkotyków stosowało 190 podmiotów. W związku z nadzorem nad

w/w prekursorami przeprowadzono 138 kontroli, w tym u wprowadzających 26 kontroli i u stosujących 112 kontroli. Podczas kontroli nie stwierdzono uchybień.

Czynniki rakotwórcze i mutagenne w środowisku pracy

Istnieją setki substancji niebezpiecznych sklasyfikowanych jako substancje rakotwórcze, na których działanie mogą być narażeni pracownicy. Niektóre są generowane w trakcie procesów roboczych. Długotrwałe narażenie na niektóre substancje chemiczne może spowodować niekontrolowany wzrost komórek prowadzący do zmian nowotworowych. Większość substancji rakotwórczych zaliczana jest do substancji o działaniu bezprogowym, czyli nie można dla nich ustalić bezpiecznych poziomów ekspozycji. Zmiany nowotworowe mogą ujawnić się po upływie wielu lat od chwili pierwszego narażenia na substancje chemiczne. Okres tego opóźnienia jest nazywany okresem latencji i może wynosić nawet do 40 lat.

Nowotwory powstałe w następstwie narażenia zawodowego mogą być zlokalizowane w różnych miejscach organizmu, niekoniecznie ograniczonych do miejsca bezpośredniej styczności z substancją chemiczną. Podczas sprawowania nadzoru nad zakładami stosującymi czynniki rakotwórcze pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowali 257 zakładów, w których występują czynniki rakotwórcze. Stwierdzając uchybienia wydali 36 decyzji nakazowych. Należy również nadmienić, że informację o czynnikach rakotwórczych lub mutagennych w środowisku pracy z terenu województwa podkarpackiego zgłosiło 422 pracodawców. Spośród 6188 pracujących w narażeniu na czynniki rakotwórcze lub mutagenne najwięcej pracowników ekspozowanych było z branży przemysłu drzewnego – 1815 oraz opieki zdrowotnej 1878. Z branży przemysłowej najczęstszym zgłaszanym czynnikiem rakotwórczym był pył drewna twardego, a w opiece zdrowotnej zarówno promieniowanie jonizujące związane głównie

z narażeniem m.in. pracowników diagnostyki obrazowej oraz formaldehyd, służący głównie do utrwalania pobranych wycinków od pacjentów. Zgłaszane są również związki chromu (VI) stosowane głównie jako odczynniki w laboratoriach oraz jako substancje wydzielające się jako produkty w trakcie pracy, czyli np. związki chromu (VI) powstające w trakcie spawania.

W Unii Europejskiej obowiązują przepisy mające na celu ochronę pracowników. Zgodnie z dyrektywą w sprawie substancji rakotwórczych pracodawcy muszą przeprowadzać stosowne oceny i unikać narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub

mutagennych albo je minimalizować. W trakcie trwania czynności kontrolnych pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zwracają uwagę na ograniczenia narażenia na czynniki rakotwórcze poprzez: wyznaczenie obszarów ryzyka, a także stosowanie odpowiednich znaków ostrzegawczych i dotyczących bezpieczeństwa, projektowanie procesów roboczych w taki sposób, by zminimalizować uwalnianie substancji, pozbywanie się czynników rakotwórczych lub mutagennych u źródła, jednak bez szkody dla środowiska naturalnego, stosowanie odpowiednich procedur pomiarowych (szczególnie w przypadku wczesnego wykrycia nadmiernego narażenia w związku z nieprzewidywalnym zdarzeniem lub wypadkiem), stosowanie indywidualnych środków ochrony, jeśli środki ochrony zbiorowej nie są wystarczające,

zapewnienie odpowiednich środków higieny (regularne czyszczenie), opracowywanie planów awaryjnych, używanie szczelnie zamkniętych i wyraźnie oznakowanych pojemników do przechowywania, przenoszenia, transportu i usuwania odpadów.

W wyniku kontroli w roku 2019 stwierdzono odpowiednio w 18 zakładach brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami chemicznymi, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym, a w 17 zakładach brak rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. Wyniki powyższe uległy znacznemu zmniejszeniu w porównaniu z rokiem poprzednim dzięki skutecznym działaniom prewencyjnym Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Ponadto pracownicy Higieny Pracy starają się edukować pracodawców w zakresie nowo sklasyfikowanych czynników rakotwórczych, które muszą znaleźć swoje miejsce w powyższych rejestrach. Na zbliżonym poziomie w porównaniu z rokiem 2018 utrzymuje się wynik dotyczący nakazu zgłoszenia informacji do Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, który został stwierdzony w 18 zakładach pracy. Wciąż utrzymujący się trend nie zgłaszania do Inspektora informacji o czynnikach rakotwórczych wynika z interpretacji przez pracodawców tego przepisu jako jednorazową czynność, którą należy wykonać po rozpoczęciu działalności, a nie jak mówi przepis prawny corocznie.

Azbest

Azbest jest nazwą handlową naturalnie występujących w przyrodzie minerałów o włóknistej budowie. Zaliczany jest do substancji o udowodnionym działaniu rakotwórczym dla człowieka. Ze względu na jego szkodliwe działanie od 2005 r. we wszystkich krajach Unii Europejskiej obowiązuje zakaz jego używania

i produkcji. Natomiast w Polsce zakaz ten obowiązuje od 1997 roku. Pomimo, że w Polsce od 23 lat nie produkuje się wyrobów zawierających azbest, wciąż co roku stwierdzane są nowe azbestozależne choroby zawodowe. Jest to związane ze specyfiką biologicznego działania azbestu, polegającą na występowaniu chorób po bardzo długim okresie od początku narażenia do wystąpienia objawów chorobowych wynoszącym nawet 40-50 lat.

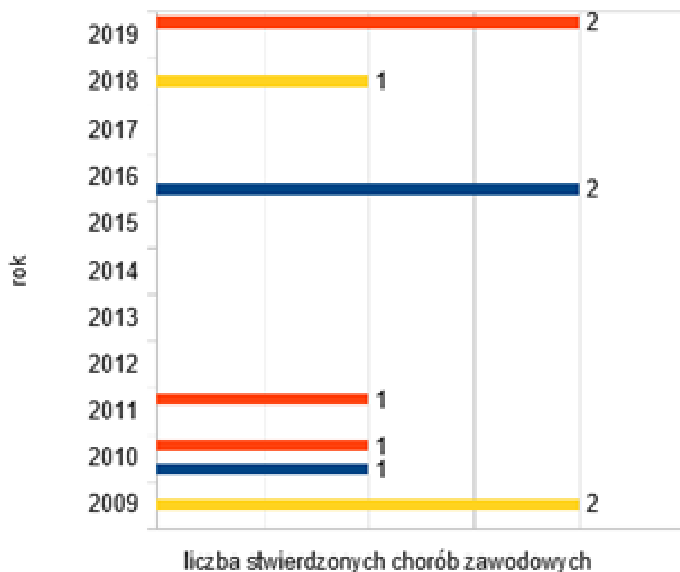
W wykazie chorób zawodowych wymienione zostały następujące choroby będące skutkiem zawodowej ekspozycji na azbest:

- Pylica azbestowa (poz. 2/5)
- Choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu:
 - rozległe zgrubienia opłucnej (poz. 4/1)
 - rozległe blaszki opłucnej lub osierdzia (poz. 4/2)
 - wysięk opłucnowy (poz. 4/3)
- Nowotwory złośliwe:
 - rak płuca, rak oskrzela (poz. 17/1)
 - międzybłonniak opłucnej albo otrzewnej (poz. 17.2)
- Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, które spowodowało trwałe upośledzenie sprawności wentylacyjnej płuc z obniżeniem natężonej objętości wydechowej pierwszosekundowej (FEV1) poniżej 60% wartości należnej, wywołane narażeniem na pyły lub gazy drażniące, jeżeli w ostatnich 10 latach pracy zawodowej co najmniej w 30% przypadków stwierdzono na stanowisku pracy przekroczenia

najwyższych dopuszczalnych stężeń (poz. 5).

Poniższy wykres przedstawia : Choroby zawodowe wywołane narażeniem na azbest z terenu województwa podkarpackiego w latach 2009-2019

- Poz. 17/2 Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi pod postacią międzybłoniaka płucnej
- Poz. 17/1 Nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi – rak płuc
- Poz. 4/1 Choroby płucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu – rozległe zgrubienia płucnej

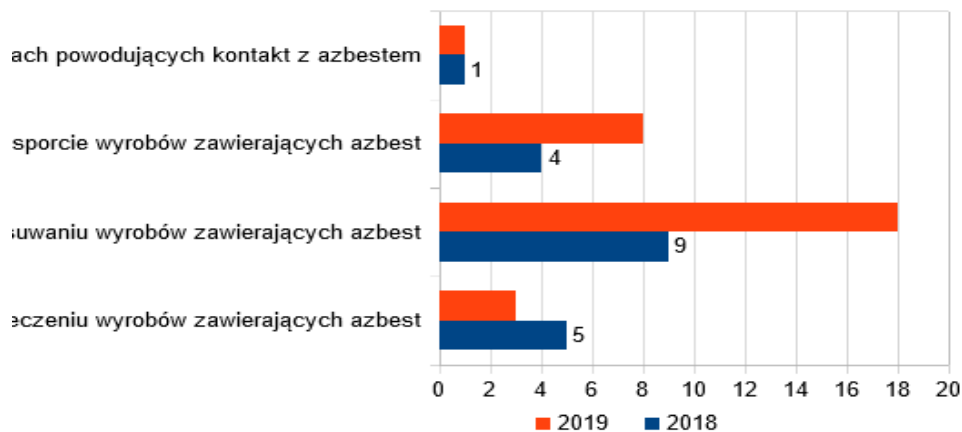
W województwie podkarpackim w analizowanym okresie stwierdzono 10 przypadków chorób zawodowych wywołanych pyłem azbestowym. Stwierdzono 3 przypadki chorób płucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu – rozległe zgrubienia płucnej (poz. 4/1), 3 przypadki nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi – rak płuc (poz. 17/1) oraz 4 przypadki nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi pod postacią międzybłoniaka płucnej (poz. 17/2). Istnieje związek czasowy pomiędzy trwaniem ekspozycji zawodowej, a rozwojem choroby (zwykle ponad 10 lat pracy w atmosferze zanieczyszczonej pyłem azbestu), co znajduje potwierdzenie wśród

analizowanych przypadków z terenu województwa podkarpackiego – czas narażenia średnio wynosił 20 lat. Obecnie azbest w środowisku pracy występuje głównie przy pracach związanych z demontażem materiałów budowlanych zawierających azbest oraz jego utylizacją.

Oddział higieny pracy w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” corocznie sprawuje nadzór nad przygotowaniem pracodawców do przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas prac związanych z usuwaniem bądź zabezpieczaniem wyrobów zawierających azbest. Celem Programu jest wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych i środowiskowych spowodowanych azbestem poprzez jego sukcesywne usuwanie i unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest.

W 2019 r. ewidencją pionu higieny pracy objęto 6 firm zajmujących się, zabezpieczaniem, usuwaniem lub transportem wyrobów zawierających azbest (w 2018 r. - 14). Przeprowadzono 5 kontroli w siedzibach tych firm (w 2018

r. - 8) oraz 15 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem (w 2018 r. - 12).

Powyżej zamieszczony wykres przedstawia liczbę przeprowadzonych kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem w latach 2018-2019.

Z danych o narażeniu zawodowym wynika że w roku 2019 r. przy zabezpieczaniu, usuwaniu, transporcie wyrobów zawierających azbest zatrudnionych było 45 pracowników, natomiast w 2018 r. - 56 pracowników. W 2019 r. zaobserwowano wzrost liczby zgłoszeń do PIS prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest (108 zgłoszeń), w porównaniu z rokiem 2018 w którym wpłynęło 49 zgłoszeń. Świadczy to o wzroście świadomości w zakresie zagrożeń zawodowych przy ekspozycji na azbest, a także promowania kultury prewencji celem eliminacji tych zagrożeń.

Stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-higieniczne w trakcie przeprowadzonych czynności kontrolnych z zakresie zabezpieczania / usuwania wyrobów zawierających azbest w 2019 r. dotyczyły braku:

- rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z substancjami, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu

- rakotwórczym lub mutagennym (2 przypadki),
- rejestru pracowników narażonych na działanie substancji chemicznych, ich mieszaninami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym (1 przypadek).

Wobec stwierdzonych niezgodności nie wydano decyzji administracyjnych, ponieważ dotyczyły firm posiadających siedziby poza terenem działalności właściwych terenowo PPIS.

Cytostatyki

Cytostatyki stanowią grupę substancji naturalnych i syntetycznych używanych w chemioterapii nowotworów, transplantologii do wywoływania immunosupresji, ale również w leczeniu niektórych chorób dermatologicznych i reumatologicznych o podłożu autoimmunologicznym. Leki cytostatyczne są środkami niewybiórczo niszczącymi chore komórki, stąd ich bardzo duża toksyczność dla całego organizmu.

Zawodowe narażenie na cytostatyki występuje najczęściej wśród pracowników firm farmaceutycznych, pracowników ochrony zdrowia (lekarzy, pielęgniarek, pracowników aptek szpitalnych), personelu paramedycznego (opiekunów, salowych,

pracowników pralni), pracowników lecznic weterynaryjnych. Z uwagi na możliwość wywołania schorzeń, tj: alergię, zmiany skórne, zaburzenia płodności, trudności w donoszeniu ciąży, wady wrodzone u potomstwa nowotwory, podczas pracy z tymi substancjami muszą zostać zachowane szczególne środki ostrożności.

Zalicza się do nich, m.in.: profilaktykę medyczną (wstępne i okresowe badania lekarskie), stosowanie środków ochrony indywidualnej (jednorazowe rękawice, fartuchy, okulary czepek, maski), środków ochrony zbiorowej (systemy wentylacyjne, łoże laminarne) oraz środków organizacyjnych (np. szkolenia). Oddział higieny pracy uczestniczy w realizacji zamierzenia Głównego Inspektora Sanitarnego na lata 2019-2020 w zakresie koordynacji i prowadzenia nadzoru nad warunkami pracy oraz wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze zawarte w lekach cytostatycznych.

W 2019 r. ewidencją pionu higieny pracy objęto 6 zakładów stosujących leki cytostatyczne. Przeprowadzono 6 kontroli w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników narażonych na substancje rakotwórcze lub mutagenne zawarte w lekach cytostatycznych. Liczba pracowników zatrudnionych w narażeniu na leki cytostatyczne w 2019 roku wynosiła 281, w tym 254 osoby stanowiły kobiety.

Stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-higieniczne w trakcie przeprowadzonych czynności kontrolnych dotyczyły braku:

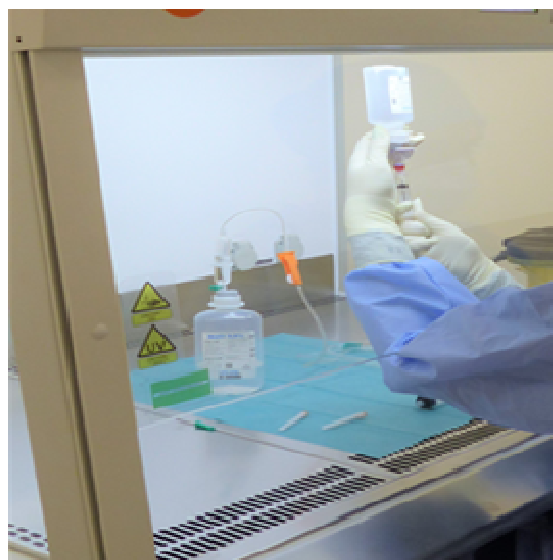
- przekazywania do właściwego PPWIS informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy,
- przeprowadzenia badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy,

- wpisu pomiarów do rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy oraz karty badań i pomiarów czynników szkodliwych,
- oceny ryzyka zawodowego z uwzględnieniem narażenia pracowników na substancje chemiczne, z wyszczególnieniem czasu i dróg narażenia, ilości stosowanych substancji oraz ich oznakowania,
- codziennej zmiany pościeli i bielizny chorych przyjmujących leki cytostatyczne.

W przypadkach, w których stwierdzono naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych zostało wszczęte postępowanie administracyjne. Wydano łącznie 2 decyzje administracyjne obejmujące w sumie 4 nakazy.

Kontrole przeprowadzone w 2019 r. przyczyniły się do zwiększenia świadomości wśród pracodawców i pracowników na temat zagrożeń związanych z substancjami cytostatycznymi oraz podjęcia kroków mających na celu poprawę warunków pracy osobom narażonym zawodowo.

Szkodliwe czynniki biologiczne w miejscu pracy

Według terminologii stosowanej w dyrektywie 2000/54/WE czynniki biologiczne oznaczają wszystkie drobnoustroje, hodowle komórkowe i pasożyty wewnętrzne człowieka, które mogą być przyczyną zakażenia, alergii lub innego działania toksycznego. Czynniki te zaklasyfikowano do czterech

grup ryzyka w zależności od ich zdolności wywoływania zakażenia. Szkodliwe czynniki biologiczne w środowisku pracy występują w wielu sektorach. Zazwyczaj są one niewidoczne, w związku z czym związanego z nimi ryzyka pracodawcy nie zawsze biorą pod uwagę. Pracownicy niektórych branż, takich jak usługi opieki zdrowotnej i weterynaryjnej, rolnictwo, zarządzanie ściekami oraz laboratoria są szczególnie narażeni. Mogą oni pracować bezpośrednio z drobnoustrojami lub być na nie narażeni poprzez kontakt np. z płynami ustrojowymi lub glebą.

Jeśli źródło narażenia na czynnik biologiczny jest znane, stosunkowo łatwo można zapobiec skutkom szkodliwym dla zdrowia. Dlatego tak ważna jest regularnie przeprowadzona ocena ryzyka zawodowego. Pracodawca oprócz obowiązku informowania pracowników o zagrożeniu na stanowisku pracy, jest zobligowany do podjęcia wszelkich możliwych działań w celu jego zminimalizowania. W rozprzestrzenianiu się biologicznych czynników szkodliwych w środowisku pracy, największe znaczenie epidemiologiczne ma droga powietrzno-pyłowa i powietrzno-kropelkowa. Czynniki przenoszone tą drogą (zarazki, alergeny, toksyny) mogą wnikać do ustroju ludzkiego przez układ oddechowy, spojówkę, nabłonek

jamy nosowo-gardłowej i skórę. Szkodliwe czynniki biologiczne mogą rozprzestrzeniać się również drogą wodną, przez glebę, zakażone przedmioty (np. strzykawki i instrumenty w zakładach służby zdrowia), zakażone zwierzęta (w tym krwio pijne owady i pajęczaki), a także przez produkty pochodzenia zwierzęcego i roślinnego. W tych przypadkach wnikają one najczęściej do organizmu ludzkiego przez skórę. Wśród chorób zakaźnych i inwazyjnych największe znaczenie mają choroby wywołane przez wirusy u pracowników służby zdrowia oraz choroby odzwierzęce (przenoszone od zwierząt na ludzi, zwane też zoonozami) występujące u rolników, leśników, rybaków i przedstawicieli zawodów pokrewnych.

W 2019 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna w województwie podkarpackim nadzorowała warunki pracy w 484 zakładach, zatrudniających 27681 osób pracujących w narażeniu na szkodliwe czynniki biologiczne.

Pracownicy Higieny Pracy przeprowadzili 541 kontroli, w wyniku czego wydano 22 decyzji nakazujących usunięcie uchybień. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wydanych decyzji utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W dalszym ciągu problematycznym jest dla pracodawców ocena ryzyka zawodowego uwzględniająca występowanie szkodliwych czynników biologicznych.

Takie uchybienie stwierdzono w 17 zakładach. Liczba ta jest porównywalna z rokiem poprzednim. Temat oceny ryzyka zawodowego jest tematem rozległym i wymagającym pewnego dokładnego poznania specyfiki pracy danej firmy oraz precyzyjnego rozeznania czynności, w trakcie których pracownicy mogą być narażeni na czynniki biologiczne.

Zmniejszeniu uległa liczba nakazów w porównaniu z rokiem poprzednim dotyczących rejestru prac narażających pracowników na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy zagrożenia - z 16 zakładów w roku 2018 na 5 w roku 2019 oraz brak rejestru pracowników narażonych na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy

zagrożenia - z 16 zakładów w roku 2018 na 6 w roku 2019.

Rejestr prac i pracowników narażających na działanie szkodliwych czynników biologicznych zaklasyfikowanych do 3 grupy nie sprawia kłopotu z uwagi na fakt łatwej dostępności na rynku polskim gotowych już sporządzonych rejestrów. Problem tkwi w systematyczności uzupełniania powyższych rejestrów zwłaszcza odnośnie personelu nowo przyjętego.

Choroby zawodowe

Zgodnie ze strategicznymi ramami Unii Europejskiej dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2014 - 2020 jednym z priorytetów EU OSHA (Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy) jest wspieranie profilaktyki chorób związanych z pracą. Ma to na celu nie tylko poprawę życia poszczególnych pracowników, ale również zminimalizowanie kosztów dotyczących chorób i zgonów związanych z pracą.

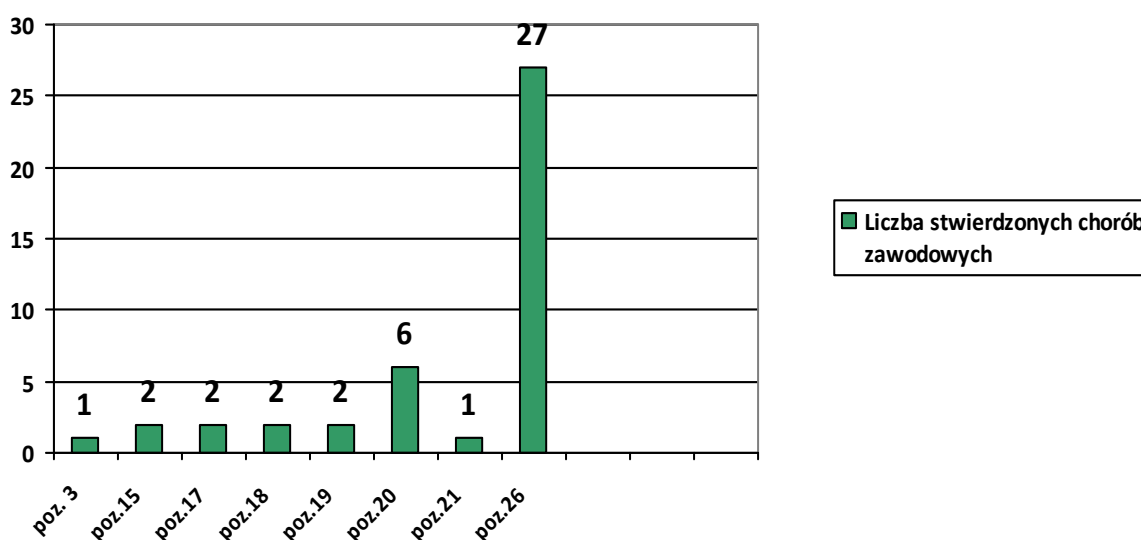
Wg szacunków Międzynarodowej Organizacji Pracy każdego roku z powodu wypadków przy pracy lub chorób zawodowych na świecie umiera około 2,78 mln ludzi, z czego 2,4 mln z powodu chorób zawodowych, a 200 tyś. przypadków ma miejsce w Europie. W tym roku mija 65 lat powołania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, której działania między innymi polegają właśnie na nadzorze nad warunkami higieny pracy w zakładach

pracy pod kątem zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy oraz narażenia pracujących na czynniki szkodliwe dla zdrowia. Wiele rodzajów chorób, w tym, nowotwory, zaburzenia układu oddechowego, choroby układu krążenia, choroby skóry, zaburzenia układu mięśniowo-szkieletowego i problemy natury psychicznej mogą być spowodowane lub zaostrzone przez pracę. Chociaż główne przyczyny takich chorób mogą być złożone, można wskazać pewne narażenia w miejscu pracy, które przyczyniają się do rozwoju lub postępu choroby, np.: substancje niebezpieczne, takie jak czynniki chemiczne i biologiczne, w tym substancje rakotwórcze, promieniowanie, w tym promieniowanie jonizujące i promieniowanie ultrafioletowe, czynniki fizyczne, w tym wibracja, hałas, obciążenie narządów i układów w tym np. ręczne podnoszenie ciężarów i szereg czynników, które mogą dodatkowo przyczyniać się do chorób związanych z pracą zawodową jak: siedzący tryb pracy, stres, praca zmianowa, monotypowa, presja czasu itp. Ważne jest, aby ściśle monitorować zagrożenia związane z takimi rodzajami narażenia oraz ich połączeniami ze sobą i zmieniającymi się harmonogramami pracy. Dobre praktyki na poziomie przedsiębiorstwa obejmują promowanie kultury zapobiegania zagrożeniom oraz dobrego samopoczucia w miejscu pracy. Istotne jest również, aby przedsiębiorstwa oceniały i zarządzały zagrożeniami oraz przestrzegały hierarchii środków prewencyjnych. Inne sposoby na ograniczenie występowania chorób związanych z pracą to stosowanie aktywnego monitorowania w celu zapobiegania pogarszaniu się stanu zdrowia oraz wspieranie zdrowszego miejsca pracy poprzez działania promujące zdrowie w miejscu pracy. Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami, w dalszym ciągu dokonywane są zgłoszenia

podejrzeń chorób zawodowych. W 2019 r. Państwowi Inspektorzy Sanitarni województwa podkarpackiego otrzymali 227 zgłoszeń podejrzeń chorób zawodowych. Na ich podstawie przeprowadzono 297 postępowań wyjaśniających, celem zebrania informacji dotyczących przebiegu i warunków pracy zawodowej zainteresowanych. Na podstawie wyników oceny narażenia zawodowego oraz orzeczeń lekarskich z właściwych placówek służby zdrowia, Państwowi

Inspektorzy Sanitarni stwierdzili 43 (o 12 więcej niż w roku ubiegłym) chorób zawodowych. W 38 przypadkach podejrzenia okazały się bezpodstawne, w związku z czym wydano decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

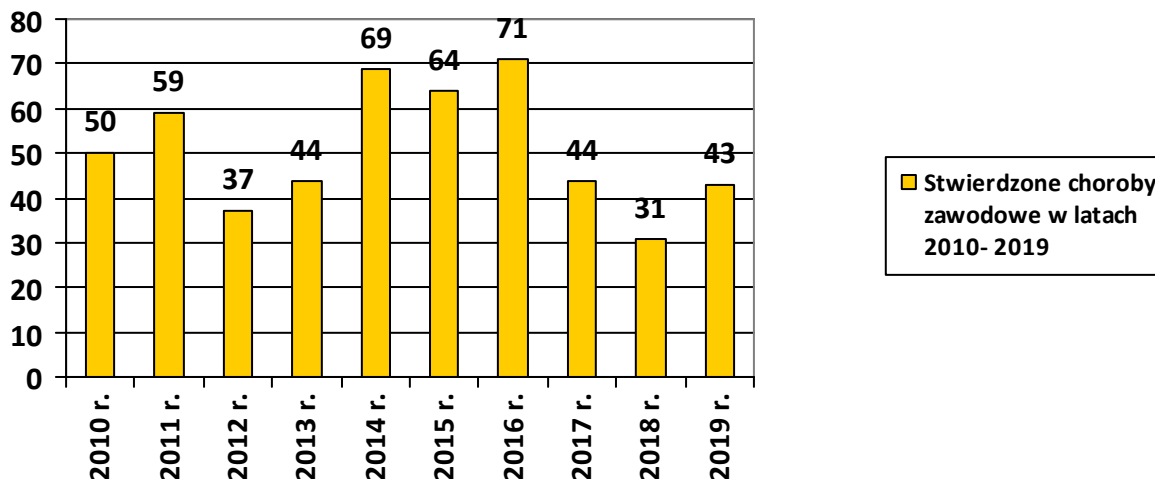
Poniżej zamieszczony wykres przedstawia - stwierdzone grupy chorób zawodowych w woj. podkarpackim w 2019 r.

W 2019 r. zanotowano zachorowalność w następujących grupach chorób zawodowych:

- choroby zakaźne i inwazyjne (poz. 26) - 27 przypadków,
- przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego (poz.20) - 6 przypadków,
- nowotwory złośliwe (poz.17) - 2 przypadki
- choroby skóry (poz. 18) - 2 przypadki
- przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywanej pracy (poz. 19) -2 przypadki
- przewlekłe choroby narządu głosu (poz. 15) - 2 przypadki,
- zawodowe uszkodzenie słuchu (poz. 21) - 1 przypadek,
- pylice (poz. 3) - 1 przypadek

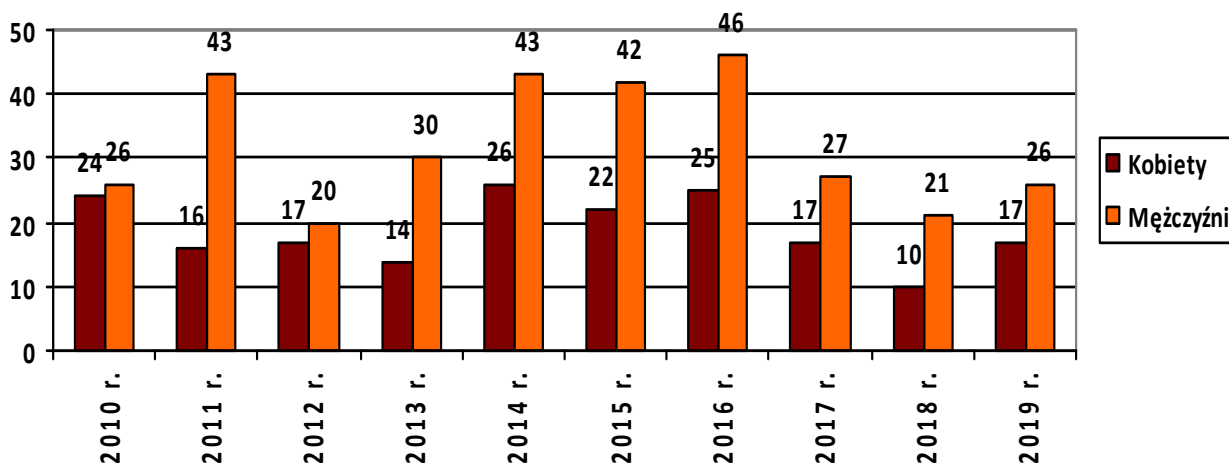

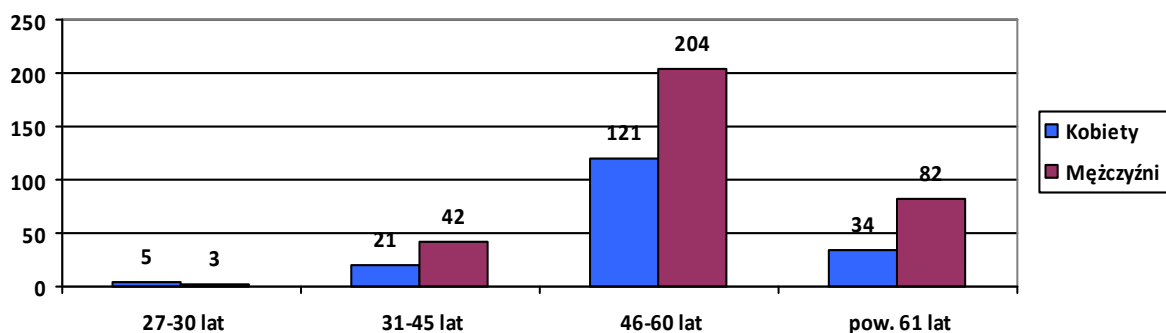
Powyższy wykres przedstawia - Kształtowanie się stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2010 – 2019.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że najwięcej chorób zawodowych notowano w leśnictwie, w służbie zdrowia oraz rolnictwie. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba stwierdzonych chorób zawodowych w województwie podkarpackim ma tendencję rosnącą.

Nadal dominuje borelioza jako choroba zawodowa, która stanowi ponad 58% wszystkich stwierdzonych przypadków.

Wykres zamieszczony poniżej przedstawia stwierdzane choroby zawodowe w województwie podkarpackim w latach 2010- 2019 wg płci

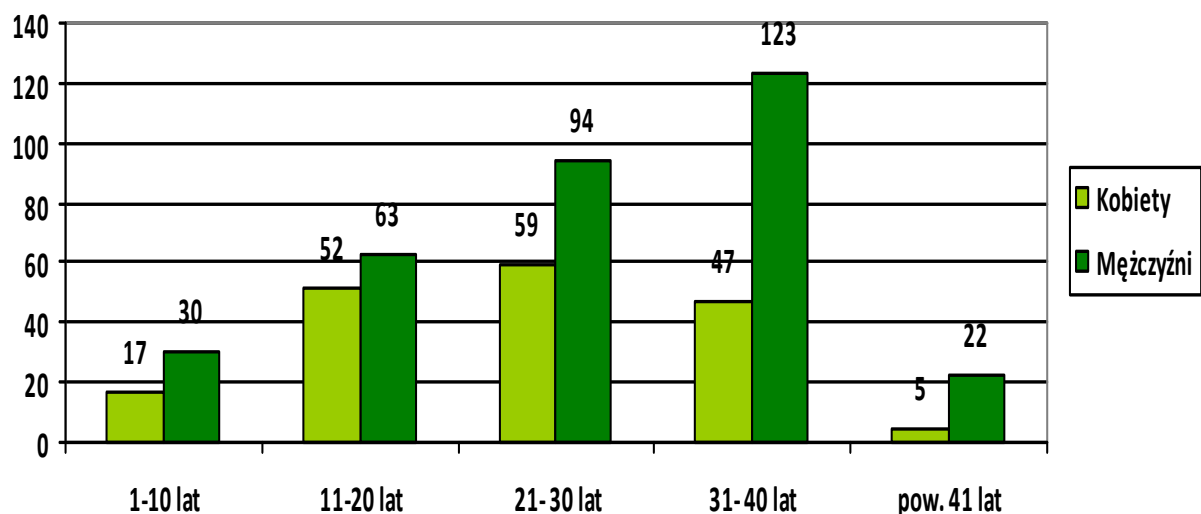

W strukturze chorób zawodowych w województwie podkarpackim, jak również w Polsce przeważają mężczyźni, wykres powyżej.

Z analizy w/w wykresu wynika, że większość chorób zawodowych rozpoznawana jest w wieku po 45 roku życia, co może być związane z tym, że schorzenia zawodowe często występują po długotrwałym narażeniu zawodowym lub osoby, które starają się o odszkodowania z tytułu tych chorób zgłaszają podejrzenie schorzenia w okresie około emerytalnym. W 2019 r. podobnie jak w latach ubiegłych większość stwierdzanych chorób zawodowych powstała w wyniku długotrwałej ekspozycji na czynniki szkodliwe i uciążliwe

Po wyłączeniu schorzeń, dla których okres narażenia nie odgrywa znaczącej roli tj. choroby zakaźne i pasożytnicze oraz schorzenia alergiczne, dla większości przypadków okres pracy w kontakcie z czynnikiem szkodliwym, który był przyczyną zachorowania wynosił minimum 10 lat, a w niektórych przypadkach było to 41- 43 lata.

Wykres zamieszczony poniżej prezentuje choroby zawodowe w województwie podkarpackim w latach 2010 - 2019 wg okresu narażenia zawodowego

Choroby zakaźne	WZW B	WZW C	Gruźlica	Borelioza	Inne	Ogółem
2016 rok	2	0	3	26	1	32
2017 rok	0	2	0	19	0	21
2018 rok	1	1	1	8	0	11
2019 rok	0	1	1	25	0	27

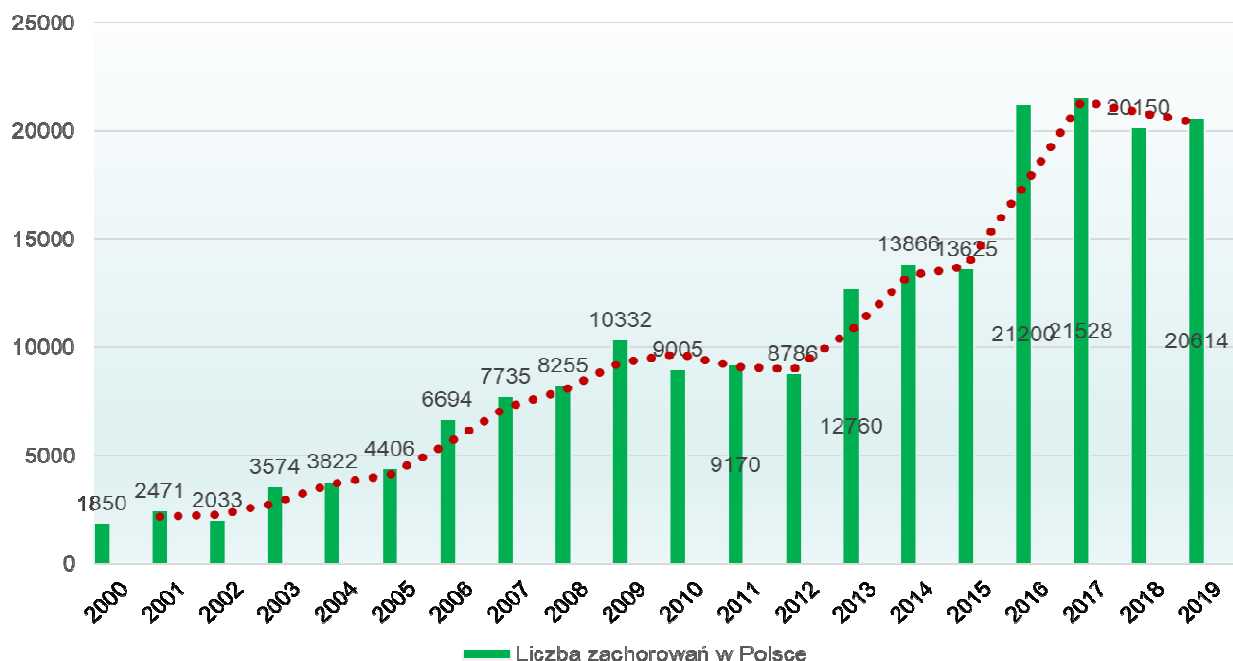
W tabeli przedstawiono stwierdzone choroby zakaźne i pasożytnicze w 2016, 2017, 2018, 2019 r.

Rok 2019, jak w lata poprzednie, został zdominowany przez choroby zakaźne i pasożytnicze, a w szczególności przez boreliozę. Podobnie jak w Polsce, schorzenie to jako zawodowe dominuje w sekcjach

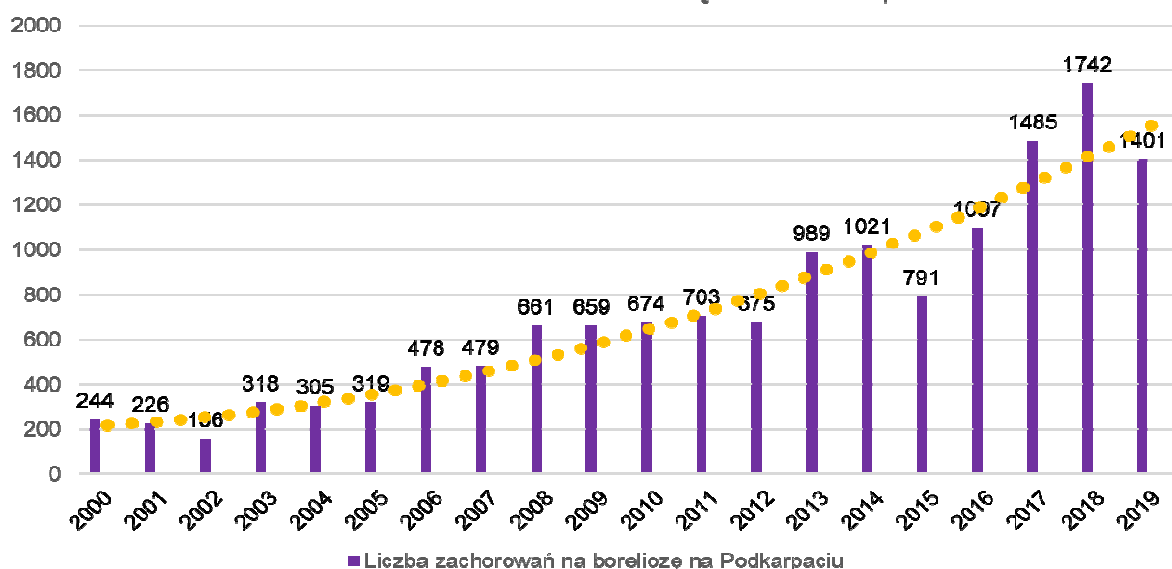
gospodarki – leśnictwie i rolnictwie. Biorąc jednak pod uwagę rosnącą liczbę zgłaszanych zachorowań w Polsce, jak i na Podkarpaciu również ma to odzwierciedlenie w strukturze chorób zawodowych.

Wykres -Liczba zachorowań na boreliozę w Polsce w populacji ogólnej

Liczba zachorowań na boreliozę w Polsce

Liczba zachorowań na boreliozę na Podkarpaciu

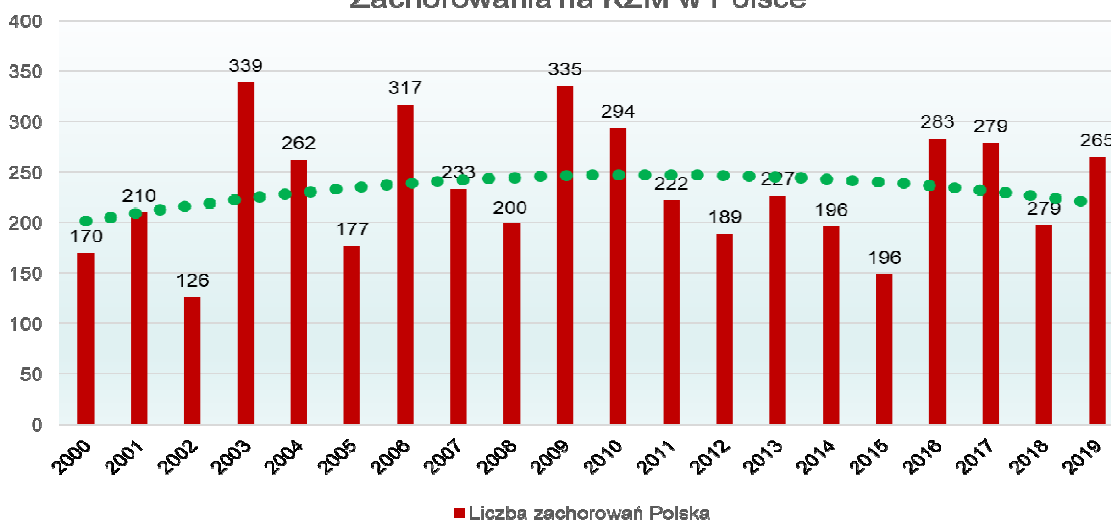
Wykres zamieszczony powyżej - Liczba zachorowań na boreliozę w województwie podkarpackim w populacji ogólnej.

Osobami z grupy ryzyka narażonymi na choroby odkleszczowe są te, które przebywają na terenach o nasilonym występowaniu rezerwuaru choroby, czyli kleszczy: w szczególności osoby zatrudnione przy eksploatacji lasu, stacjonujące wojsko, funkcjonariusze straży pożarnej i granicznej, rolnicy, młodzież odbywająca praktyki oraz turyści, uczestnicy obozów i kolonii. Postawą zapobiegania boreliozie z Lyme jest ochrona ciała przed kleszczami podczas przebywania w rejonach ich występowania, stosowanie repelentów

oraz odpowiednio wczesne ich mechaniczne usuwanie.

Oprócz boreliozy częstą chorobą przenoszona przez kleszcze jest kleszczowe zapalenie mózgu (KZM). KZM w odróżnieniu od boreliozy, która jest chorobą bakteryjną, jest schorzeniem wirusowym. Na Podkarpaciu do tej pory nie stwierdzono przypadku kleszczowego zapalenia mózgu jako choroby zawodowej- wykres. Liczba zachorowań na KZM w województwie podkarpackim w populacji ogólnej.

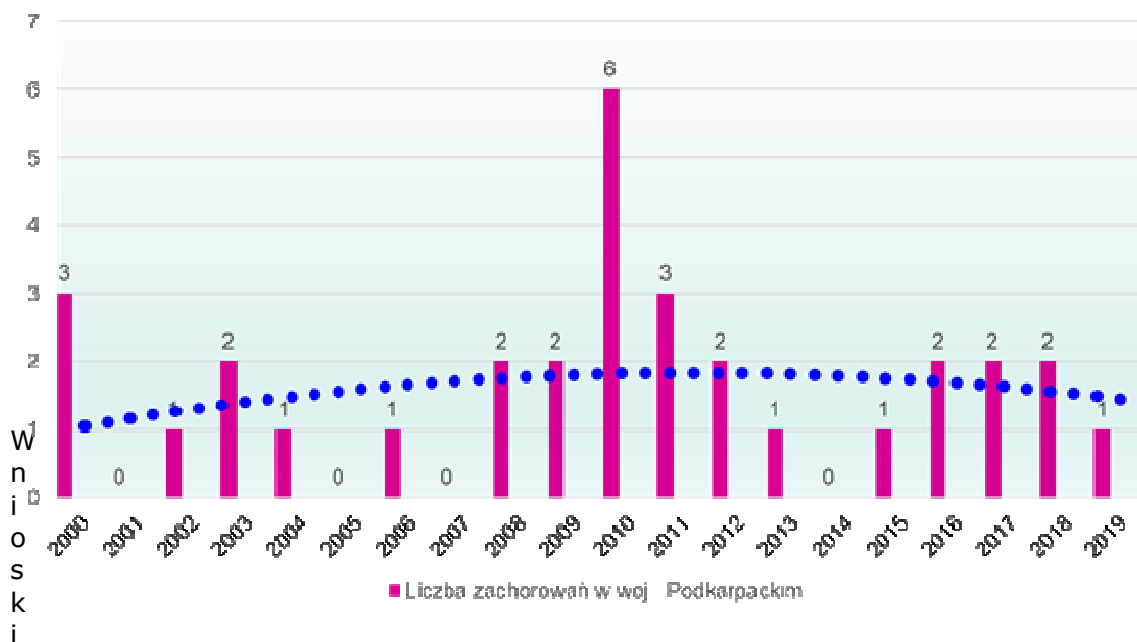
Zachorowania na KZM w Polsce

Ukąszenie przez kleszcza jest głównym, ale nie jedynym sposobem zakażenia. Wirus może być obecny w niepasteryzowanym mleku pochodzącym od zakażonego zwierzęcia i nie dotyczy to tylko mleka krowiego, ale także mleka pochodzącego od innych ssaków. Ochrona przed chorobą polega na unikaniu ukąszeń przez kleszcze oraz na stosowaniu szczepień ochronnych.

Liczba zachorowań na KZM na Podkarpaciu

Wnioski:

1. W zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy uzyskano poprawę warunków pracy dla 2161 pracowników.
2. Przekroczenia wartości dopuszczalnych stężeń chwilowych (NDSCh) były przyczyną unieruchomienia 2 stanowisk pracy, do czasu poprawy warunków pracy.
3. Nastąpił spadek liczby osób pracujących w przekroczeniach normatywów czynników fizycznych i chemicznych.

4. Zwiększyła się liczba zgłoszeń prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, co świadczy o wzroście świadomości zagrożeń
5. W porównaniu z rokiem 2018 liczba stwierdzonych chorób zawodowych w województwie podkarpackim ma tendencję wzrostową. W 2019 było ich 43.
6. Najwięcej chorób zawodowych notowano w leśnictwie, w służbie zdrowia oraz rolnictwie. Nadal dominuje borelioza jako choroba zawodowa.